

JUR DR JON KIHLMAN är advokat och är specialiserad på avtalsrätt, särskilt köprätt, offentlig upphandling samt transporträtt.

Global sourcing och juridik – vilka är kärnfrågorna?

Affärer mellan parter från olika länder rymmer ofta åtskilliga problem som inte finns när parterna är från samma land: språksvårigheter, kulturella skillnader, mer komplicerad logistik, fler mellanhänder och okänd juridik. De juridiska aspekterna av global sourcing har traditionellt hanterats genom vad man brukar kalla "lagval". I de flesta standardavtal finns i slutet – ofta hopbuntad med en bestämmelse om tvistlösning – en bestämmelse om vilken lag som ska tillämpas för avtalet. Det är en vanlig uppfattning att platsen för skiljeförfarandet – för sådant föreskrivs mer eller mindre som regel – i sig är av avgörande betydelse. Uppfattningen är för det mesta felaktig. Bestämelsen om vilken lag som ska tillämpas är däremot en av de viktigaste bestämmelserna i ett internationellt avtal. Svenska jurister – och därmed även deras uppdragsgivare som är svenska affärsmän – har av lätt förklarliga skäl en förkärlek för "svensk rätt". Den är bekant, eller uppfattas åtminstone vara det, och antas därtill vara av god kvalitet. Antagandet om kvalitet är i allt väsentligt riktigt, åtminstone så länge det är fråga om varuköp. En hänvisning till "svensk rätt"

innebär då att köplagen ska tillämpas om motparten finns inom Norden och att den internationella köplagen, dvs. CISG, ska tillämpas för övriga relationer.

För andra avtalsobjekt än varor – i första hand olika slags tjänster – kan man däremot ställa sig frågande till hur det är med kvaliteten, eftersom det inte finns någon modern och sammanhållen reglering för sådana avtal. Beroende på vilket problem som ska bedömas, kommer ett avtal om t.ex. en konsulttjänst enligt "svensk rätt" att bedömas enligt 18 kap. handelsbalken (1734 års lag), analogier från köplagen, konsumenttjänstlagen och lagstiftningen om handelsagenturer och kommission samt därtill "allmänna avtalsrättsliga principer".

Lagvalet styr avtalets innehåll och terminologi

Valet av lag är betydelsefullt, dels för att fylla ut avtalet i de delar det inte reglerar en fråga, dels för att det påverkar hur den terminologi som används i avtalet ska förstås. Om den som utformar avtalet inte är bekant med den lagstiftning som ska tillämpas, är det i större eller mindre utsträckning inget annat än en slump om avtalet blir bra. Valet av terminologi, struktur och avtalsregler-

ing ska påverkas av vilket lands lag som har valts. Enskilda termer i ett avtal kan alltså få en helt annan innebörd om parterna senare väljer ett annat lands lagstiftning än den som förutsattes när avtalet utformades. Det borde därför vara

Ytterst är det inte fråga om juridik. Det är i stället fråga om att göra goda affärer.

en självklarhet att ta upp frågan om lagval innan parterna börjar diskutera avtalets sakinhåll. Det borde också vara en självklarhet att välja ett regelverk som är bekant för båda parter. Att välja lagen i ett "neutralt" land, vilken ingen av parterna är bekant med, kan visserligen vara rättvist, men knappast vist, eftersom ingen av dem har möjlighet att utforma avtalet så att det fungerar i den valda rättsliga miljön. Svenska jurister är inte ensamma om

att vilja spela enligt de egna reglerna. Det är naturligtvis vanligt att utländska parter, liksom deras jurister, helst ser att ett avtal ska tillämpas enligt det egna landets lagstiftning. Ibland skapar det sådana låsningar att parter anser sig vara tvingade att välja ett "neutralt" tredje lands lagstiftning för att kunna enas om ett avtal.

Välj CISG och Unidroit Principles

Eftersom många företag har affärsrelationer med parter från flera länder, blir det en praktisk omöjlighet att ha tillräcklig kunskap om lagregleringen i alla dessa länder. Behovet av en enhetlig reglering är därför påtalig. För varuköp finns en sådan genom FN-konventionen om internationella köp (CISG), vilken trädde i kraft den 1 januari 1987 och nu har tillträtts av 71 stater, bland dem Sverige. Den är ett utmärkt alternativ till att välja mellan olika länders lagstiftning. Det är dock tyvärr inte ovanligt att även parter från stater som har tillträtt CISG försöker avtala om att inte tillämpa konventionen och i stället tillämpa den egna, nationella, lagstiftningen. Det kan naturligtvis i ett enskilt fall finnas goda sakskalet för det.

I allmänhet är det emellertid bara

dumt, eftersom det ökar motpartens osäkerhet och därmed dess risk och i förlängningen därför även dess kostnad. Det gör helt enkelt avtalet onödigt dyrt. Det finns ingen konvention om avtal om tjänster m.m. Däremot finns utmärkta samlingar avtalsrättsliga principer, vilka tjänar motsvarande syfte. Både Principles of European Contract Law och Unidroit Principles of International Commercial Contracts är förträffliga alternativ till att välja det ena eller andra landets lagstiftning. Jag föredrar Unidroit Principles av det enkla skälet att de inte har "European" i namnet, vilket gör det något lättare att övertyga motparter utanför Europa om att de ska väljas. Jag strävar alltid efter att CISG ska styra internationella avtal om varuköp och att Unidroit Principles ska styra avtal om andra objekt. Det ger en god juridisk bas att bygga avtalet på och minskar parternas osäkerhet och därmed deras risker och i förlängningen därav även deras kostnader. Mina skäl är enkla: Det är dumt att inte använda den goda internationella standard som finns. Ytterst är det inte ens en fråga om juridik. Det är i stället fråga om att göra goda affärer.

JON KIHLMAN